

УДК 373.31

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12\(58\)-1473-1479](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12(58)-1473-1479)

Ситник Ольга Іванівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методик їх навчання Факультету педагогічної освіти, Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-0908-0284>

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ВПЕВНЕНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК УМОВИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ РОЗРИВІВ У ГОВОРІННІ

Анотація. Статтю присвячено актуальній науковій проблемі формування мовної впевненості молодших школярів на уроках англійської мови як умови подолання освітніх розривів у говорінні. Автором розглянуто базове поняття дослідження: мовна впевненість у наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Автор робить спробу схарактеризувати поняття формування мовної впевненості молодших школярів у процесі навчання говоріння та сформулювати складові формування мовної впевненості молодших школярів. Впродовж вивчення та дослідження наукової проблеми у статті запропоновано авторський варіант базових складових формування мовної впевненості учнів початкової школи, зокрема: готовність говорити, відчуття безпеки, позитивний досвід успіху, вольову сміливість, відчуття підтримки, формування інтересу до вивчення англійської мови, які допоможуть знизити ризики виникнення освітніх розривів у навчанні говоріння. Автором подано детальну характеристику кожної складової та здійснено їх розгляд з метою пошуку низки методів, прийомів, технологій, форм навчання та педагогічних факторів для підсилення розвитку складових у формуванні мовної впевненості у навчанні говорінню учнів початкової школи з метою зменшення чи уникнення освітніх розривів. Таким чином, автор виокремлює: створення англomовного та сприятливого емоційного середовища, достатній лексичний запас, засвоєння мовних шаблонів, дотримання принципу доступності, повторюваність і рутинність (speaking routine), похвала та щоденник досягнень, дотримання правила: 'помилка - частина навчання', моделювання мовлення (sentence frames), ігрові техніки, робота в парах і маленьких групах, щоденник досягнень та фіксація похвали, візуальна підтримка, рухливість під час виконання завдань, ігрові техніки. На думку автора забезпечення запропонованих методів та технологій відіграватиме позитивну роль у подоланні освітніх розривів у навчанні говорінню молодших школярів.

Ключові слова: мовна впевненість, говоріння, формування навички говоріння, іншомовна комунікативна компетентність, освітні розриви, молодші школярі.

Sytnyk Olha Ivanivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Methodology, Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 04053, Kyiv, 18/2 Bulvarno-Kudriavska St., e-mail: o.sytnyk@kubg.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0908-0284>

FORMING LANGUAGE CONFIDENCE IN PRESCHOOLERS IN ENGLISH LESSONS AS A MEANS OF OVERCOMING EDUCATIONAL GAPS IN SPEAKING

Abstract. The central purpose of this article is to highlight the nature, place and role of the language confidence in teaching speaking to preschoolers to avoid or overcome educational gaps. The main attention is paid to the concept of language confidence, its features and components, which is discussed in details through the article. The author concentrates on the examination of scientific researches to study the definition content of the language confidence in general, as well as characterizes the specific features of the language confidence in teaching speaking to preschoolers. The author focuses on presenting the list of the components which can master forming language confidence. In order to do so a general overview of it is presented. The nature of its role and positive influence is fully examined. The proprietary product of the research is the development of the author's version of the language confidence components for preschoolers are created. They are willingness to speak, positive experience of success, strong-willed courage, feel supported, increased interest in learning English. The scientific article provides a detailed content analysis of the methods, approaches, forms techniques and other specific elements which are the basis for language confidence formation, such as: providing an English-speaking and favorable emotional environments, possessing sufficient vocabulary, teaching language patterns and sentence frames, operating speaking routine activities, adhering to the principle of accessibility, using praise and achievement notes, following the rule: 'mistakes are part of learning', using game and visual methods. The practical significance of our study is presented in Table 1. And 2. In the conclusions, the author highlights the recommendations how to avoid or overcome educational gaps in teaching speaking to preschoolers.

Keywords: language confidence, speaking, speaking skills development, foreign language communication competence, educational gaps, younger schoolchildren.

Постановка проблеми. ХХІ століття вносить докорінні зміни у життя сучасного суспільства, які зумовлені глобалізаційними та інтеграційними процесами і стрімким розвитком технологій. Першочергово такі глобалізаційні зміни торкаються освіти та основних її цілей, зокрема це стосується вивчення іноземних мов. Отож, основною метою вивчення іноземних мов є формування іншомовної комунікативної компетентності, що забезпечується лінгвістичним,

мовленнєвим і соціокультурним досвідом [1]. Тобто, кожен учень, який вивчає іноземну (англійську) мову, має навчитися нею говорити. Таким чином, говоріння є ключовим видом мовленнєвої діяльності під час навчання англійської мови. Формування навички говоріння вимагає великих зусиль та систематичної роботи, розділяючи обов'язки між обома учасниками навчального процесу, учнів та вчителів. Крім цього процес формування навички говоріння є досить вразливим та характеризується наявністю низки ризиків, які негативно впливають на його розвиток та зумовлюють появу освітніх розривів, що, негативний вплив та уповільнюють досягнення загальної мети у вивчення англійської мови, формування іншомовної комунікативної компетентності зокрема.

Для уникнення цієї проблеми учитель англійської мови має бути готовим до застосування усіх можливих способів уникнення чи запобігання появи освітніх розривів у навчанні говоріння молодших школярів. Формування навичок говоріння є складним процесом, який ми пропонуємо розглядати у поєднанні розвитку комунікативних навичок з формуванням мовної впевненості, яка забезпечує зниження освітніх розривів рід час навчання говорінню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування іншомовної комунікативної компетенції є актуальним питанням для проведення наукових розвідок та розглядається низкою сучасних науковців, зокрема: О. Котенко, Н. Кошарною, І. Мозуль, Н. Муқан, Л. Петрик, В. Редько. Проблема формування мовної впевненості є малодослідженим поняттям та потребує ширшого тлумачення. В межах нашого дослідження нами розглянено наукові роботи зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Н. Буйя, І. Лопес, С. Пілішек, О. Рудомана.

Мета статті (постановка завдання). Метою нашого дослідження є вивчити та охарактеризувати процес формування мовної впевненості молодших школярів на уроках англійської мови з урахуванням можливих ризиків виникнення освітніх розривів та шляхи їх подолання чи уникнення. Для досягнення мети автор вирішує такі завдання: вивчення основних підходів науковців до визначення змісту поняття «мовна впевненість»; виокремлення основних складових формування мовної впевненості молодших школярів на уроках англійської мови як умови подолання освітніх розривів у говорінні.

Виклад основного матеріалу. Мовна впевненість – це достатньо новий термін, що з'явився в наукових дослідженнях сучасних вітчизняних педагогів та психологів, поява якого спричинена стрімким зростанням необхідності формування комунікативних навичок на будь-якому етапі вивчення англійської мови чи будь-якої іноземної мови.

Упевненість здобувача освіти в собі часто трактується як набір специфічних самоконструктів, таких як самоефективність, лінгвістична впевненість, позитивна самоконцепція, різні прояви мотивації щодо вивченні іноземної мови (індивідуальна вмотивованість студента, вмотивованість академічної групи тощо) [2].

Вітчизняні науковці Пілішек С.О. та Рудоман О.А., узагальнивши низку наукових праць із проблем формування мовної впевненості загалом та роз-

витку мовної впевненості у студентів ЗВО, виокремлюють основні психологічні фактори розвитку мовної впевненості під час вивчення іноземної мови у здобувачів вищої освіти, зокрема: Мотивація (внутрішня та зовнішня), самоефективність (віра у свої можливості), тривожність (англ. language anxiety), позитивний досвід спілкування, соціальна підтримка, когнітивні стратегії (систематизація знань), емоційний інтелект, інтерактивні методи навчання [3].

Враховуючи психологічні та вікові особливості учнів початкової школи нами уточнено та сформульовано складові формування мовної впевненості учнів зазначеної вікової категорії, тобто мовна впевненість – це поєднання таких складових, зокрема: готовності говорити, позитивного досвіду успіху, вольової сміливості, відчуття підтримки, формування інтересу до вивчення. Результати нашого дослідження представлено у (Таблиця 1).

Таблиця 1

		Складові формування мовної впевненості учнів початкової школи
Готовність до спілкування	—————▶	Готовність говорити
Самоефективність	—————▶	Позитивний досвід успіху
Лінгвістична впевненість	—————▶	Вольова сміливість
Позитивна самоконцепція	—————▶	Відчуття підтримки
Мотивація	—————▶	Інтерес до вивчення

Отже, пропонуємо деталізувати наше дослідження щодо формулювання складових мовної впевненості молодших школярів.

Готовність до спілкування є фактором, затребуваним у часі, що розвивається за умов сформованих навичок спілкування, оскільки учні початкових класів лише розпочинають вивчати англійську мову як іноземну, то не можуть бути готовими до здійснення спілкування, цю складову звужено до варіанту «готовність говорити», тобто формулювати короткі фрази та прості елементарні речення.

Самоефективність як віра у свої можливості досягти успіху в конкретних завданнях. Однак, як зазначають науковці, у студента на час початку співпраці з викладачем ЗВО може скластись упереджена думка про свою самоефективність (через досвід вивчення мови від шкільної освіти, досвід неформального та інформального вивчення мови [3]. Тому на рівні початкової школи нами запропоновано формувати у молодшого школяра позитивний досвід успіху, що має на меті спонукати учнів до говоріння, створюючи умови для отримання позитивних результатів з перших спроб, використовуючи для цього елементи похвали.

Лінгвістична впевненість характеризується набуттям лінгвістичних та мовленнєвих навичок, що охоплюють знання про граматичні категорії мови, її особливості та відмінності у порівнянні з рідною. Враховуючи вікові характе-

ристики учнів початкових класів та, відповідно, початковий рівень формування лінгвістичної та соціокультурної компетенцій, нами видозмінено цей фактор на вольову сміливість, формування якої забезпечується розвитком впевненості у своїх знаннях про мову на рівні, що застосовується під час створення мовленнєвих ситуацій у навчанні англійської мови.

Позитивна самоконцепція розглядається як позитивна самооцінка своїх знань і можливостей у вмінні користуватися іноземною мовою під час її вивчення. Для характеристики складових формування мовної впевненості молодших школярів у цій категорії пропонуємо використовувати варіант «відчуття підтримки», оскільки лише за умови відчуття підтримки та безпеки в учнів початкової школи формується позитивна самооцінка.

Висока мотивація підвищує впевненість у власних здібностях і спонукає до більш активного навчання [3]. Опираючись на факт, що молодші школярі перебувають на початковому етапі оволодіння англійською мовою та враховуючи їхні психологічно-вікові особливості, пропонуємо зосередитися на створенні інтересу до вивчення іноземної мови, на основі якого має започаткуватися формування мотивації до як внутрішньої так і зовнішньої.

Наступним етапом нашого дослідження є пошук методів, прийомів, технологій, форм навчання та педагогічних факторів, що підсилять розвиток складових формування мовної впевненості у навчанні говорінню учнів початкової школи з метою зменшення чи уникнення освітніх розривів, що представлено у (Таблиця 2).

Таблиця 2

Складові формування мовної впевненості	
Готовність говорити	<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення англійськомовного середовища; ✓ створення сприятливого емоційного середовища; ✓ достатній лексичний запас; ✓ засвоєння мовних шаблонів; ✓ дотримання принципу доступності;
Відчуття підтримки та безпеки	<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення емоційно безпечного середовища; ✓ повторюваність і рутинність (speaking routine); ✓ похвала та щоденник досягнень; ✓ дотримання правила: 'помилка - частина навчання';
Вольова сміливість	<ul style="list-style-type: none"> ✓ чіткі моделі фраз (граматично та лексично); ✓ моделювання мовлення (sentence frames); ✓ ігрові техніки; ✓ робота в парах і маленьких групах;
Позитивний досвід успіху	<ul style="list-style-type: none"> ✓ speaking активності на кожному уроці; ✓ щоденник досягнень та фіксація похвали; ✓ визначення наступних кроків для досягнення успіху; ✓ тематична обізнаність;
Інтерес до вивчення	<ul style="list-style-type: none"> ✓ візуальна підтримка; ✓ рухливість під час виконання завдань; ✓ ігрові техніки; ✓ різні форми роботи для вправління говоріння; ✓ отримання швидкого успіху.

Для формування складової готовності говорити варто забезпечити наступні компоненти, зокрема: створення англомовного та сприятливого емоційного середовища; достатній лексичний запас; засвоєння мовних шаблонів; дотримання принципу доступності.

У створенні почуття підтримки допоможуть створення емоційно безпечного середовища; повторюваність і рутинність (*speaking routine*); похвала та щоденник досягнень; дотримання правила: 'помилка - частина навчання'.

Формуванню вольової сміливості сприяють засвоєння чітких моделей фраз (граматичних та лексичних); моделювання мовлення (*sentence frames*); ігрові техніки; робота в парах і маленьких групах.

Speaking активності на кожному уроці; щоденник досягнень та фіксація похвали; визначення наступних кроків для досягнення успіху; тематична обізнаність підсилюють формування відчуття позитивного досвіду успіху.

Розвитку та підвищенню інтересу до вивчення англійської мови слугують візуальна підтримка; рухливість під час виконання завдань; ігрові техніки; різні форми роботи для вправління говоріння; отримання швидкого успіху.

Вважаємо за необхідність детально розглянути запропоновані вище методи та прийоми формування мовної впевненості у навчанні говорінню молодших школярів. Повторюваність і рутинність (*speaking routine*), на нашу думку, є провідним методом у вправлянні говорінню, що охоплює низку коротких структурованих вправ, які повторюються що уроку. Забезпечення такого виду роботи можна здійснити, пропонуючи учням завдання у форматі: (*hello / goodbye routine*), *question of the day*, *daily mini-dialogues*. Основною задачею вчителя є забезпечити систематичність і привчити учнів до виконання таких завдань кожного уроку, обираючи при цьому різноманітні та легкі теми для обговорення у вигляді питань та коротких відповідей.

У межах використання прийому «*sentence frames*» корисно відпрацьовувати вживання низки мовленнєвих шаблонів, особливо граматичних конструкцій, а саме: *I like/he/she likes, I am/he/she is, I have got/he/she has got*.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, формування мовної впевненості може бути досягнутим за умови створення сприятливого навчального середовища, що охоплює представлені у дослідженні складові мовної компетенції, зокрема: готовності говорити, позитивного досвіду успіху, вольової сміливості, відчуття підтримки, формування інтересу до вивчення. Необхідно зазначити, що кожна запропонована складова не може існувати в навчальному середовищі відокремлено від інших та бути повністю сформованою без урахування решти компонентів, оскільки вони є взаємопов'язаними та нероздільними впродовж навчання англійської мови у початковій школі.

Розглянувши особливості складових формування мовної впевненості варто безперечно наголосити, що ключовою умовою її формування є дотримання повторюваності та систематичного навчання, що, в свою чергу, є нагальною

проблемою сьогодення, зважаючи на умови війни, в яких ми перебуваємо. Тому першочергово сучасним педагогам необхідно заздалегідь передбачати усі можливі ризики освітніх розривів та способи їх подолання.

Література:

1. Редько В. Г. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи : лінгводидактичний аспект // Проблеми сучасного підручника. № 18 2017, с. 178 - 191.
2. Lopez, I. Y., & Bui, N. H. Acculturation and linguistic factors on international students' self-esteem and language confidence // Journal of International Students. № 4(4) 2014, p. 314–329.
3. Пілішек, С., Рудоман, О. Психологічні фактори, що впливають на розвиток мовної впевненості у студентів під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у ЗВО // Вісник Національного університету оборони України, № 82(6) 2024, с. 110–117. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-82-6-110-117>

References:

1. Redko V. H. (2017) Kompetentnisno oriientovane navchannia inozemnykh mov uchniv pochatkovoї shkoly : lnhvodydaktychnyi aspekt [Competence-oriented foreign language teaching for primary school pupils: a linguistic and pedagogical perspective]. Problemy suchasnoho pidruchnyka – Issues of a modern textbook 18, 178 – 191 [in Ukrainian].
2. Lopez, I. Y., & Bui, N. H. (2014) Acculturation and linguistic factors on international students' self-esteem and language confidence – Journal of International Students. 4(4), 314–329. [in English].
3. Pilishek, S., Rudoman, O. (2024) Psykholohichni faktory, shcho vplyvaiut na rozvytok movnoi vpevnenosti u studentiv pid chas vyvchennia inozemnoi movy za profesiinym spriamuvanniam u ZVO [Psychological factors affecting the development of language confidence in students during the learning a foreign language under professional direction in high schools]. Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy – The Bulletin of National Defence University of Ukraine, 82(6), 110–117 [in Ukrainian].